

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Deres referanse
17/1131-ALI

Vår referanse
17/00009-78

Vår dato
16.06.2017

Hørings svar - NOU 2017: 2 Integrasjon og tillit

Fellesorganisasjonen (FO) er fagforeningen og profesjonsforbundet for nærmere 28 000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere

FO vil innledningsvis berømme Brochmannutvalget for en grundig og omfattende utredning. Utredningen viser hvor viktig det er å føre en politikk som er kunnskapsbasert og bygd på fakta.

FO er fornøyd med utvalgets konklusjon om at det først og fremst er andre og større utfordringer enn flyktningeinnvandringen som truer velferdsstaten. Selv om utredningen helt avslutningsvis påpeker at deres oppgave ikke er å vurdere innvandrings- og flyktningpolitikken, mener vi at dette er en viktig utredning i videre politisk arbeid.

FO liker godt at utredningen stiller mange spørsmål og tydelig viser de mange dilemmaene vi som samfunn står overfor når det gjelder innvandring og integrering. Disse spørsmålene og dilemmaene avdekker også at vi på mange områder mangler kunnskap.

Utredningen tar utgangspunkt i tidligere NOU 2011:7 *Velferd og migrasjon*, hvor fokuset var arbeidsinnvandring. NOU 2017:2 derimot har som mandat å analysere konsekvensene av flyktningeinnvandring. Dette er mennesker som har flyktet fra krig og som har med seg utfordringer arbeidsinnvandrere ikke har. I denne gruppen er det også mange barn som har flyktet til Norge, enten sammen med familie eller alene. Disse befinner seg i særlige sårbare situasjoner. Dette forutsetter andre integreringstiltak enn overfor arbeidsinnvandrere.

Brochmannutvalget ble nedsatt i desember 2015 etter en høst med dramatisk økning av flyktninger til Norge. Flyktningøkningen viste at Norge ikke hadde tilstrekkelig mottaksapparat til å ta imot flyktningene på en forsvarlig måte. Det ble gjennomført en rekke innstramninger og kontrolltiltak både i Norge og Europa, som førte til at vi i 2016 hadde laveste antall asylsøkere på 20 år.

Vi registrerer at utvalget har tatt utgangspunkt i en relativ høy flyktningeinnvandring på tross av tallet har sunket dramatisk. Det innebærer at vi må ha et bedre mottaksapparat på plass og være mer forberedt enn det vi for eksempel var høsten 2015. Med bakgrunn i verdens flyktningesituasjon, er FO av den oppfatningen at vi

FO

Besøksadresse:
Mariboestgt. 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
02380

Telefaks:
94 76 20 18

e-post:
kontor@fo.no

www.fo.no

Bankgiro:
9001.06.35674

Bankgiro kontigent:
9001.08.71394

Foretaksnr.:
870 953 852 MVA

fortsatt må ta imot et høyt antall flyktninger. I den sammenhengen er vi særlig bekymret for at antall barn på flukt vokser. Norge som en rik og ansvarlig nasjon, må være forberedt på å ta imot barn på en bedre måte enn det som gjøres i dag.

Kommentarer til kapitler:

Departementet ber særlig høringsinstansene om kommentarer på tre kapitler. FO har ingen spesifikke kommentarer til kapittel tre og fem, men vil kommentere på kapittel 9. Vi gir også innspill på noen av virkemidlene utvalget tar opp i kapittel 10. FO er en del av LO, og vi stiller oss i hovedsak bak LOs uttalelse og kommentarene deres knyttet til arbeid. Våre kommentarer til tiltak knytter seg i hovedsak til familiepolitikk og barn og unge.

Kapittel 9

FO synes kapitlet trekker opp mange av utfordringene og dilemmaene vi som samfunn står overfor i møte med mennesker på flukt og viktigheten av et godt integreringsarbeid.

I hvilken grad høy innvandring kan påvirke samhold og tillit i Norge, bidra til å redusere faren for polarisering og konflikt og tiltak for å styrke fellesskapsfølelsen drøftes i kapitlet.

Utvalget fastslår betydningen av å integrere nykommere i arbeid eller skole og påpeker at hvis vi ikke lykkes med dette så vil det påvirke velferdsstatens legitimitetsgrunnlag. FO er enig med utvalget i at det for innvandrere kan det være vanskelig å utvikle tillit til et samfunn hvis de opplever manglende deltakelse eller at de blir diskriminert. Samhandling, gjensidighet og medansvar er viktige elementer. Innvandrerne må oppleve respekt for egen kultur og mulighet. Samtidig er det viktig at innvandrere også respekterer regler og lover det norske samfunnet har. Innvandrerne må vise at de ønsker å delta og «etnisk» norske må la de få delta.

Verdikonflikter og kulturelle utfordringer er også forhold som vektlegges i kapittel 9. Integrering handler om mer enn skole og arbeid. Vi er enig med utvalget at religiøse og kulturelle spørsmål må diskuteres og vi må finne gode måter å gjøre det på. Vi vet at det i Norge i dag finnes mange gode eksempler på hvordan det kan gjøres og slike erfaringer må i større grad løftes fram og deles.

Deltakelse

I følge utredningen er valgdeltakelsen blant innvandrere bortimot 25% lavere enn hos etnisk norske. Deltakelse i organiserte aktiviteter og sivilsamfunnet forøvrig er også betydelig lavere. Dette er sentrale arenaer hvor tillit til samfunnet bygges, og derfor må tiltak for å endre dette prioriteres.

Utvalget vektlegger to avgjørende forhold for å opprettholde opplevelse av tillit og samhold i et samfunn; omfanget av innvandring må være i samsvar med absorberingskapasiteten i arbeidsliv og velferdssystem, og nykommere må inkluderes på de sentrale arenaene i samfunnet.

Utvalget er også tydelig på hvor viktig det er med integrering - og at i motsatt fall – hvis man ikke lykkes med å få nyankomne inn i arbeidslivet, vil det påvirke velferdsstatens legitimitet. FO er enig, men mener samtidig at det på et senere tidspunkt kan komme tilsvarende prekære situasjoner som høsten 2015 og Norge, som det rike landet vi er, må være i stand til å ta imot en tilsvarende flyktningsstrøm.

FO støtter utvalgets anbefaling om å satse på sosialisering, kvalifisering og inkludering gjennom det norske arbeids- og velferdssystemets viktigste institusjoner. FO deler ikke merknadene fra utvalgets mindretall om en tydeligere presisering av individets plikt til å integrere seg. Vi mener det kommer tydelig nok fram i øvrig tekst at dette er et ansvar både den enkelte innvandrer og storsamfunnet har. FO mener også at kulturvariablene både er tilstrekkelig problematisert og belyst.

Utvalget beskriver behov for felles spilleregler og om å etablere kriterier for atferd på felles arenaer. Dette er viktig også for å opprettholde tillit og respekt for hverandres kultur. Utvalget understreker at innsats for å bekjempe diskriminering på etnisk eller religiøst grunnlag må prioriteres slik at likeverdig deltakelse er mulig. Vi er enig med utvalget i at dette er en toveis prosess. Samtidig vil FO understreke viktigheten at det trengs en kontinuerlig innsats for å styrke kulturell kompetanse hos etater som møter individer eller familier med minoritetsbakgrunn. Tillit til institusjonene, som for eksempel barnevern, helsestasjon, skolesystemet må styrkes. Det bidrar til at likeverdig deltakelse er mulig. Dette mener vi er avgjørende for at innvandrere skal utvikle tillit og opplevelse av tilhørighet.

Utvalget er opptatt av at vi må fjerne barrierer som hindrer integrering og skaper tillit. FO savner i den sammenheng også en analyse eller beskrivelser av hvordan politiske valg og språk bidrar til å redusere tillit. FO er kritisk til den politikken og retorikken som de senere år er blitt ført overfor asylsøkere. For eksempel at myndighetspersoner har omtalt asylsøkere som lykkejegere ute etter å nyte godt av norske velferdsordninger, de er «båret fram på gullstol» og det er sådd tvil om det er reelle flykninger med reelt beskyttelsesbehov. Særlig er politikk og retorikk overfor barn alene på flukt lite tillitsvekkende. Den har i stor grad vært preget av mistenksomhet – noe som ikke bidrar i til å skape tillit- verken hos flykningene eller hos samfunnet som skal ta imot dem

Det samme gjelder mange av innstramningene i ytelse og til opphold. Innstramningene bygger på en forestilling om at ytelsene er urimelig høye noe som igjen fører til mistanke om at det er disse gode ytelsene som gjør at man ikke ønsker å jobbe framfor det som heller er tilfelle - mangel på egnede arbeidsplasser med ryddige lønnsforhold

FO er særlig bekymret for behandlingen av enslige mindreårige og bruken av midlertidig opphold. Utvalget viser i kapittel 5 dessverre at arbeidsdeltagelsen for eldre flates ut. Samtidig viser de at det går bedre for unge etterkommere av innvandrere. Det viser hvor viktig det er å satse på de unge. Ved å sørge også for et bedre tilbud til enslige mindreårige reduseres sjansen for at dette blir framtidige passive mottakere av ytelse.

Vi har det siste året hatt en rekordstor tilbakekallelse av oppholdstillatelser for 18 åringer. Det har resultert i at mange unge har forsvunnet fra mottak og fortsatt livet som flyktning. Dette er barn som har kommet alene, mange med dramatiske historier og opplevelser. Mangel på tilbud i mottak, både til oppfølging av psykisk helse og til kvalifisering, og ikke minst usikkerhet knyttet til oppholdsstatus, har gjort at livet for mange av disse barna er satt på vent.

Kapittel 10

FO deler utvalgets oppfatning om at utjevning av levekår gjennom arbeid og utdanning bør være en hovedtilnærming for å fremme likeverdig deltakelse mellom majoritet og minoriteter. Samtidig trenger vi å debattere utfordringer knyttet både til kulturelle og religiøse spørsmål. Kulturell kompetanse hos ansatte som jobber i etater som møter

mennesker med minoritetsbakgrunn må styrkes. Innvandrerne må få god opplæring om norsk kultur og samfunnsliv, og de må også selv ta ansvar for å delta. Gode integreringstiltak er god sosial investering. Utvalget skisserer mange gode tiltak og virkemidler som FO støtter.

Utvalget slår fast at økt innvandring er en tilleggsutfordring for velferdssamfunnet. De er opptatt av at integreringsevnen må styrkes. Områder hvor det er viktig å sette inn tiltak må identifiseres. Utvalget er videre opptatt av å forsterke eller gjøre eksisterende virkemidler mer treffsikre.

FO vil avslutningsvis kommenterer noen av områder utvalget trekker fram. FO viser til LOs hørings svar når det gjelder tiltak knyttet til arbeid og integrering.

- Integreringsarbeidet må starte så tidlig som mulig. For å oppnå dette må tilbud i mottakene bli bedre. Det trengs mer norskopplæring og mulighet til ulike typer aktiviteter både for barn og voksne. Særlig er tilbudet til barn mellom 16-18 år som i dag gis i mottak ikke godt nok. FO har, sammen med mange andre organisasjoner, løftet dette fram og påpekt det i ulike sammenhenger. Det må ansettes flere på mottakene og kompetansen hos ansatte må styrkes. FO har også gjennom lang tid tatt til orde for at barn mellom 16 -18 år, som oppholder seg i Norge uten omsorgspersoner, må være barnevernets ansvar. Det vil sikre at disse barna får et bedre tilbud.
- FO mener bruk av midlertidighet for enslige mindreårige asylsøkere må opphøre.
- FO er glad for at utvalget løfter fram at utdanningssystemet for barn må styrkes. Også ungdom må få rett til videregående opplæring.
- FO støtter utvalget i at norskopplæring må styrkes og timeantallet økes.
- Mottak må tilrettelegges så alle får mulighet til å delta. Det handler om tilgang på gratis barnehage og tilrettelegging slik at kvinner også får delta.
- FO synes det er greit at det følger aktivitetsplikt med stønadene, men aktivitetsplikten må være mer enn arbeid. For de som det av ulike grunner, er urealistisk å komme i arbeid må det gis tilbud om andre type aktiviteter. Målsettingen må i første omgang være at de i større grad deltar i det norske samfunnet og bidrar til å styrke neste generasjons muligheter.
- FO er enig i at kontantstøtten bør bort og at andre tiltak som gratis barnehage må styrkes. FO er imidlertid bekymret for at stønadssatsene reduseres. Vi tror ikke på at bare folk blir fattige nok, så vil de begynne å jobbe. I stedet øker fattigdommen blant denne gruppa, noe som igjen går utover barna og deres sjanse for å delta og integreres.

Med vennlig hilsen

Sign
Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

sign
Inger Karseth
Rådgiver